

Fremsat den af ministeren for ligestilling (Eva Kjer Hansen)

Udkast af 2. februar 2006

Forslag

til

Lov om ændring af lov om ligestilling af kvinder og mænd

(Kommunale og regionale udvalg m.v. og ændring af fristen for indsendelse af ligestillingsredegørelser)

§ 1

I lov om ligestilling af kvinder og mænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 1527 af 19. december 2004, som ændret ved § 7 i lov nr. 574 af 24. juni 2005, foretages følgende ændringer:

1. I § 5 a, stk. 2, nr. 2 ændres ”stillingskategorier og” til: ”stillingskategorier,” og efter nr. 2 indsættes som nyt nr.:
” 3) den kønsmæssige sammensætning af de udvalg, råd m.v., der er omfattet af § 10 a, og”.

Nr. 3 bliver herefter nr. 4.

2. I § 5 a, stk. 3, ændres ”1. september” til: ”1. november”.

3. Efter § 10 indsættes:

”§ 10 a. For at fremme ligestilling af kvinder og mænd skal myndigheder eller organisationer, der stiller forslag om et medlem af udvalg m.v., der nedsættes af kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, foreslå både en kvinde og en mand. Hvis der stilles forslag om flere medlemmer, skal der foreslås lige mange kvinder og mænd, og i tilfælde af ulige antal én mere af det ene køn end af det andet. Tilsvarende gælder, hvor myndigheder eller organisationer efter lovgivningen skal udpege medlemmer.

Stk. 2. Myndigheden eller organisationen kan fravige bestemmelsen i stk. 1, hvis der foreligger særlige grunde. Myndigheden eller organisationen skal i så fald samtidig angive begrundelsen herfor.

Stk. 3. Hvis myndigheder og organisationer ikke udpeger eller indstiller medlemmer i overensstemmelse med stk. 1, kan en enig kommunalbestyrelse eller et enig regionsråd

beslutte, at et udvalg m.v., som er anført på den liste, som ministeren for ligestilling fastsætter i medfør af stk. 4, kan fungere uden de pågældende medlemmer. Det samme gælder, hvis kommunalbestyrelsen eller regionsrådet ikke kan acceptere en begrundelse i henhold til stk. 2 for at fravige bestemmelsen i stk. 1.

Stk. 4. Ministeren for ligestilling fastsætter efter forhandling med vedkommende ministre en liste over, hvilke udvalg m.v. der er omfattet af stk. 3.”

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2007. Dog træder § 1, nr. 3, i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslagets baggrund og formål

Formålet med lovforslaget er at fastsætte regler om den kønsmæssige sammensætning af kommunale og regionale udvalg, råd og lignende svarende til de regler, der gælder for offentlige udvalg m.v. nedsat af en minister. Der er dog den modifikation som følge af kommunalbestyrelsens og regionsrådets karakter af at være et kollektivt folkevalgt organ, at lov om kommunernes styrelse henholdsvis lov om regioner regulerer beslutninger i kommunalbestyrelser og regionsråd i forbindelse med nedsættelse af kommunale og regionale udvalg.

Den kønsmæssige sammensætning af kommunale og regionale udvalg m.v. skal dog ikke indberettes til ministeren for ligestilling, inden beskikkelse af medlemmer finder sted, således som reglen er for de statslige udvalg m.v. Overvågningen af sammensætningen af kommunale og regionale udvalg og råd vil finde sted gennem de ligestillingsredegørelser, som kommuner og regioner skal udarbejde hvert andet år og indsende til ministeren for ligestilling.

Efter ligestillingslovens § 4 gælder der allerede en forpligtelse for kommunalbestyrelser og regionsråd til at arbejde for ligestilling af kvinder og mænd, og lovforslaget vil i den forbindelse kunne give anledning til ligestillingsovervejelser både i forhold til det almindelige arbejde og ved besættelsen af medlemsposter i kommunale og regionale udvalg m.v.

For så vidt angår tidligere ændringer af loven om ligestilling af kvinder og mænd henvises til Folketingstidende 1999 – 2000, Folketingets forhandlinger spalte 5061, 8398 og 8538, Tillæg A, spalte 5252 og 5284, Tillæg B, spalte 953, Tillæg C, spalte 801, Folketingstidende 2002-03, Folketingets forhandlinger spalte 4094, 7365 og 7559, Tillæg A, spalte 2798 og 2792, Tillæg B, spalte 742, Tillæg C, spalte 314, Folketingstidende 2003-04, Folketingets forhandlinger spalte 5530, 8778 og 8978, Tillæg A spalte 4875 og 4870, Tillæg B, spalte 1250, Tillæg C spalte 480, Folketingets forhandlinger 2004-05, 2. samling, spalte 955, 4279 og 4842, Tillæg A, spalte 2232 og 2179, Tillæg C, spalte 556.

Lovgivningen om den kønsmæssige sammensætning af offentlige råd, nævn og udvalg mv., der er nedsat af en minister, har eksisteret siden 1985 (oprindelig lov nr. 147 af 24. april 1985, hvis regler i en lidt skærpet form er indføjet i den gældende ligestillingslov). Reglerne har resulteret i en fremgang i andelen af kvindelige medlemmer fra omkring 12 % i 1985 til 39 % i 2005. Baggrunden for vedtagelsen af bestemmelserne var et politisk ønske om at få flere kvinder i beslutningsprocesserne i samfundet. Kommuner og amter er ikke omfattet af lovgivningen, bortset fra de tilfælde, hvor kommuner og amter skal indstille eller udpege medlemmer til statslige nævn og råd. I disse tilfælde skal kommuner og amter indstille lige mange kvinder og mænd.

Gældende ret

Reglerne om statslige udvalgs kønsmæssige sammensætning i ligestillingsloven er følgende: Loven omfatter offentlige udvalg, kommissioner og lignende, nedsat af en minister til at forberede fastsættelse af regler eller planlægning af samfundsmæssig betydning. Udvalg m.v. bør have en ligelig sammensætning af kvinder og mænd. Myndigheder og organisationer skal indstille både kvinder og mænd til alle poster. Ressortministeren bestemmer, hvem der skal være medlem.

Indstillingsreglen kan fraviges, hvis der foreligger særlige grunde. Den påtænkte sammensætning indberettes inden beskikkelse af medlemmerne til ministeren for ligestilling, som herved får mulighed for at drøfte sammensætningen med ressortministeren. Hvis sammensætningen ikke er ligelig, kan ligestillingsministeren anmode ressortministeren om en begrundelse og i særlige tilfælde anmode om en fornyet sammensætning.

Lovforslagets indhold

Da der også for de kommunale og regionale råd, nævn, udvalg og lignende er et ønske om en lige kønsmæssig repræsentation, foreslås det, at der kommer til at gælde samme regler som for de statslige udvalg m.v., i det omfang, det er muligt under hensyn til kommunalbestyrelsens henholdsvis regionsrådets karakter af at være folkevalgt organ, der er underkastet reglerne i loven om kommunernes styrelse henholdsvis regionsloven om valg af medlemmer til udvalg, råd, bestyrelser mv. Efter disse regler sker kommunalbestyrelsens og regionsrådets valg af to eller flere medlemmer til udvalg, m.v. ved forholdstalsvalg. Efter forholdstalsvalgmetoden besætter valggrupper i kommunalbestyrelsen eller regionsrådet pladser i det pågældende udvalg m.v. i forhold til gruppens størrelse og i den rækkefølge mandaterne tilfalder gruppen. En kandidatliste i kommunalbestyrelsen eller regionsrådet kan udgøre en valggruppe for sig, men flere lister kan også slutte sig sammen i valggrupper. Ved forholdstalsvalgmetoden sikres det, at også mindretal bliver repræsenteret i udvalg m.v., hvortil kommunalbestyrelsen eller regionsrådet udpeger medlemmer.

På den baggrund indeholder lovforslaget bestemmelser om, at de myndigheder og organisationer, der indstiller til kommunalbestyrelsens eller regionsrådets valg af medlemmer til udvalg m.v. skal indstille lige mange kvinder og mænd til valgposterne, og at henholdsvis kommunalbestyrelsen og regionsrådet herefter bestemmer, hvem der skal være medlem af udvalget, rådet m.v. efter reglerne i loven om kommunernes styrelse henholdsvis regionsloven.

Forslaget er meget aktuelt nu, hvor kommunalreformen skal gennemføres med deraf følgende nedsættelser af mange nye råd og udvalg m.v.

Af hensyn til at undgå unødige kommunale og regionale indberetninger er det ikke fundet hensigtsmæssigt at indføre en indberetningspligt til ministeren for ligestilling, inden medlemmerne beskikkes, om den forventede sammensætning af de kommunale og regionale udvalg, således som det gælder for statslige udvalg. Den forventede sammensætning af de statslige udvalg skal indberettes til ministeren for ligestilling, inden medlemmerne beskikkes. Overvågningen af sammensætningen af kommunale og regionale udvalg og råd vil finde sted gennem de ligestillingsredegørelser, som kommuner og regioner skal udarbejde hvert andet år og indsende til ministeren for ligestilling. Som følge heraf foreslås ligestillingslovens § 5 a ændret, så det fremgår, at ligestillingsredegørelserne skal indeholde oplysninger om den kønsmæssige sammensætning af kommunale og regionale råd og udvalg m.v.

Endelig foreslås fristen for indsendelse af kommunale og regionale redegørelser ændret fra den 1. september til 1. november i de år, hvor redegørelserne udarbejdes, dvs. hvert andet år. Forslaget til ændringen skyldes, at mange kommuner har oplyst, at de har haft vanskeligt ved at overholde fristen, da kommunalbestyrelserne ikke træder sammen i sommerferien.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for kommuner og amtskommuner og regioner. De økonomiske konsekvenser af lovforslaget forhandles med de kommunale parter.

Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vurderes ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have miljømæssige konsekvenser.

Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

Ligestillingsmæssige konsekvenser

Lovforslaget har til formål at fremme ligestilling af kvinder og mænd med hensyn til at deltage i beslutningsprocesserne i samfundet. Lovforslaget vurderes at have positive ligestillingsmæssige konsekvenser. Reglerne om sammensætningen af offentlige udvalg m.v., nedsat af en minister, har været gældende siden 1985 og har medført, at kvindeandelen i udvalg m.v. er steget gennem årene fra 12 % til 39 %.

Høring

Forslaget har været sendt til høring hos Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen, Frederiksberg og Københavns Kommuner, Dansk Arbejdsgiverforening, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Kristelig Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Akademikernes Centralorganisation, Kristelig Fagbevægelse, Ledernes Hovedorganisation, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Advokatrådet, Dommerforeningen, Dansk Kvindesamfund, Foreningen af Aktive kvinder, Institut for Menneskerettigheder, Kvinderådet samt Maskulint Forum.

Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås, at der i kommunernes og regionernes ligestillingsredegørelser, der skal indsendes til ministeren for ligestilling hvert andet år, oplyses om den kønsmæssige sammensætning af de kommunale og regionale udvalg, råd og lignende. For at undgå unødige kommunale og regionale indberetninger er det ikke fundet hensigtsmæssigt at indføre en indberetningspligt til ministeren for ligestilling, inden medlemmerne beskikkes, om den forventede sammensætning af de kommunale og regionale udvalg, således som det gælder for statslige udvalg, nedsat af en minister. Overvågningen af kommunale og regionale råd og udvalg m.v. varetages af ministeren for ligestilling efterfølgende ved indsendelsen af ligestillingsredegørelser med oplysninger om den kønsmæssige sammensætning af udvalg mv.

Til nr. 2

Det foreslås, at tidspunktet for kommuner og regioners indsendelse af ligestillingsredegørelser til ministeren for ligestilling rykkes fra den 1. september til den 1. november i de år, hvor redegørelserne udarbejdes. Det fremgår af § 5 a, at kommunalbestyrelser og regionsråd mindst hvert andet år redegør for situationen med hensyn til ligestilling mellem kvinder og mænd. Det betyder, at kommuner og regioner efter den nye tidsfrist skal indsende ligestillingsredegørelser næste gang inden den 1. november 2007.

Ændringen skyldes, at mange kommuner pga. ferietiden har vanskeligheder med at overholde fristen den 1. september. Redegørelserne skal vedtages af kommunalbestyrelserne i et møde, og der er sædvanligvis ikke møder i sommerferien.

Til nr. 3

Det foreslås, at der i ligestillingsloven indføres bestemmelser om den kønsmæssige sammensætning af kommunale og regionale udvalg, råd og lignende.

Det vil være en forudsætning for at kunne blive beskikket som medlem af et udvalg, at den pågældende, der indstilles eller udpeges, er i besiddelse af de for udvalgsarbejdet nødvendige relevante kvalifikationer.

Bestemmelsen omfatter alle udvalg m.v., der nedsættes af kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, både udvalg, nedsat af kommunalbestyrelsen og regionsrådet efter egen beslutning, og udvalg m.v., nedsat i henhold til lov. Også udvalg nedsat af kommunalbestyrelsens eller regionsrådets udvalg eller af kommunens eller regionens forvaltning er omfattet, forudsat at der er tale om et egentlig udvalg, jf. nedenfor. Bestemmelsen gælder kun udvalg m.v. i det omfang, udvalget m.v. enten som følge af kommunalbestyrelsens eller regionsrådets egen beslutning eller som følge af lovgivningen har medlemmer, der udpeges efter indstilling fra myndigheder eller organisationer. Bestemmelsen gælder, uanset om kommunalbestyrelsen eller regionsrådet er forpligtet til at følge indstillingen eller ej. Ved myndigheder eller organisationer forstås ethvert offentligt eller privatretligt retssubjekt, der er forskelligt fra kommunen eller regionen. En kommunes økonomiudvalg og stående udvalg,

en regions forretningsudvalg samt andre udvalg, der alene består af kommunalbestyrelses- henholdsvis regionsrådsmedlemmer eller af kommunalt eller regionalt ansatte, der ikke udpeges efter indstilling fra andre, er således ikke omfattet af bestemmelsen.

Selve betegnelsen udvalg er ikke afgørende for, om lovens bestemmelser skal anvendes ved medlemsbeskikkelser. Også når andre betegnelser, som f.eks. råd, nævn, kommissioner mv. skal anvendes, er loven gældende. Interne arbejdsgrupper inden for kommunen eller regionen, hvor der typisk ikke foreligger en egentlig beskikkelse, falder uden for loven.

Efter stk. 1 skal der stilles forslag om både en kvinde og en mand, når myndigheden eller organisationen skal foreslå eller udpege et medlem af udvalg. Tilsvarende gælder, hvor myndigheden eller organisationen efter lovgivningen skal udpege medlemmer. Det betyder, at det i de tilfælde, hvor myndigheden eller organisationen selv kan bestemme, hvem der indstilles om repræsentant for myndigheden eller organisationen, fremover vil være kommunalbestyrelsen, henholdsvis regionsrådet, der afgør, hvem af de indstillede, der skal beskikkes som medlem.

Stk. 2 indeholder en adgang for myndigheden eller organisationen til at fravige kravet om at indstille både kvinder og mænd, hvor der foreligger særlige grunde. Undtagelsesbestemmelsen kan tænkes anvendt i tilfælde, hvor krav om en særlig fagkundskab efter konkret vurdering udelukker en ligelig kønssammensætning. Der kan endvidere være myndigheder eller organisationer, som ikke har mulighed for at lade sig repræsentere med både kvinder og mænd, for eksempel fordi det ene køn kun i ringe omfang er repræsenteret eller valgt ind i kompetente organer. Særlige grunde kan tillige foreligge, hvis organisationen ikke har mulighed for at foreslå eller udpege både kvinder og mænd med de for udvalgsarbejdet fornødne kvalifikationer og/eller sagkundskab.

Myndigheden eller organisationen skal i alle tilfælde udarbejde en udførlig og konkret begrundelse i det enkelte tilfælde, hvor undtagelsesbestemmelsen ønskes anvendt.

I stk. 3 foreslås, at hvis der ikke foreligger særlige grunde for at fravige indstillingsreglerne, og de indstillende organisationer m.v. ikke indstiller både kvinder og mænd, kan en enig kommunalbestyrelse eller et enigt regionsråd bestemme, at udvalget kan fungere uden de pågældende medlemmer. En enig kommunalbestyrelse eller et enigt regionsråd kan således lade poster være ubesatte, hvis der ikke indstilles begge køn, og begrundelsen for fravigelse af indstillingsreglerne ikke kan accepteres. Bestemmelsen indebærer, at bestemmelser i andre love m.v. om sammensætningen og antallet af medlemmer i udvalg og råd m.v. kan fraviges. Der opstår således ikke regelkonflikter mellem på den ene side ligestillingsloven og på den anden side lovgivningen om de pågældende udvalg og råd.

Stk. 3 gælder alene for udvalg m.v., hvis eksistens og sammensætning er reguleret i lovgivningen, og som ikke træffer konkrete eller generelle afgørelser i forhold til borgerne. Hvor udvalg som en del af sin virksomhed træffer sådanne afgørelser, bør den af lovgivningsmagten fastsætte sammensætning af udvalget af retssikkerhedsmæssige grunde respekteres. For at skabe klarhed over, hvilke udvalg der er omfattet af stk. 3, indeholder bestemmelsen en henvisning til en positivliste over, hvilke udvalg der er omfattet. Denne liste fastsættes af ligestillingsministeren efter bemyndigelsen i stk. 4 på baggrund af forhandling med de berørte ministerier.

Stk. 3 gælder alene for udvalg m.v., hvis eksistens og sammensætning er reguleret i lovgivningen, som ikke træffer konkrete eller generelle afgørelser. For udvalg, hvis eksistens eller sammensætning ikke er reguleret i lovgivningen, gælder stk. 3 ikke, fordi kommunalbestyrelsen efter gældende regler ved flertalsbeslutning kan indskrænke antallet af medlemmer. Og med lovforslaget forudsættes, at det er fuldt sagligt for kommunalbestyrelsen at træffe en sådan beslutning med henvisning til, at vedkommende organisation ikke har indstillet en af hvert køn.

I stk. 4 foreslås, at ligestillingsministeren efter forhandling med vedkommende minister fastsætter, hvilke udvalg m.v. der er omfattet af stk. 3. Listen kan kun omfatte udvalg, som er reguleret i lovgivningen, og som ikke træffer konkrete afgørelser i forhold til borgerne, jf. bemærkningerne til stk. 3. Listen kan kun omfatte udvalg m.v., hvis eksistens og sammensætning er reguleret i lovgivningen, og som ikke træffer konkrete eller generelle afgørelser, jf. bemærkningerne til stk. 3.

Til § 2

Det foreslås, at lovforslaget træder i kraft den 1. januar 2007 samtidig med kommunalreformen. Dog træder § 1, nr. 3, den foreslåede § 10 a om kommunale og regionale udvalg i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende, da dette vil være hensigtsmæssigt af hensyn til ønsket om, at nye kommunale og regionale udvalg, råd og lignende bliver omfattet af lovforslaget.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om ligestilling af kvinder og mænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 1527 af 19. december 2004, som ændret ved § 7 i lov nr. 574 af 24. juni 2005, foretages følgende ændringer:

1. I § 5 a, stk. 2, nr. 2 ændres ”stillingskategorier og” til: ”stillingskategorier,” og efter nr. 2 indsættes som nyt nr.:
” 3) den kønsmæssige sammensætning af de udvalg, råd og lignende, der er omfattet af § 10 a og”.

Nr. 3 bliver herefter nr. 4.

§ 5 a, stk. 3. Redegørelserne indsendes til ministeren for ligestilling inden den 1. september i de år, hvor redegørelserne udarbejdes.

2. I § 5 a, stk. 3, ændres ”1. september” til ”1. november”.

3. Efter § 10 indsættes:

”§ 10 a. For at fremme ligestilling af kvinder og mænd skal myndigheder eller organisationer, der stiller forslag om et medlem af udvalg m.v., der nedsættes af kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, foreslå både en kvinde og en mand. Hvis der stilles forslag om flere medlemmer, skal der foreslås lige mange kvinder og mænd, og i tilfælde af ulige antal én mere af det ene køn end af det andet. Tilsvarende gælder, hvor myndigheder eller organisationer efter lovgivningen skal udpege medlemmer.

Stk. 2. Myndigheden eller organisationen kan fravige bestemmelsen i stk. 1, hvis der foreligger særlige grunde.

Myndigheden eller organisationen skal i så fald samtidig angive begrundelsen herfor.

Stk. 3. Hvis myndigheder og organisationer m.v. ikke udpeger eller indstiller medlemmer i overensstemmelse med stk. 1, kan en enig kommunalbestyrelse eller et enig regionsråd beslutte, at et udvalg m.v., som er anført på den liste, som ministeren for ligestilling fastsætter i medfør af stk. 4, kan fungere uden de pågældende medlemmer. Det samme gælder, hvis kommunalbestyrelsen eller regionsrådet ikke kan acceptere en begrundelse i henhold til stk. 2 for at fravige bestemmelsen i stk. 1.

Stk. 4. Ministeren for ligestilling fastsætter efter forhandling med vedkommende ministre en liste over, hvilke udvalg m.v. der er omfattet af stk. 3.”

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2007.
Dog træder § 1, nr. 3, i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.